

รูปแบบการสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย

Creative Volunteer Creation Model for Good Citizenship in Thai Society.

หทัยภัทร ตังกุลลา, อัญญรัตน์ เชิงคำ¹

Hathaiphath tungkula, Aunyarat chengka

บทคัดย่อ

การมีจิตสาธารณะของพลเมืองไทยในสังคมเป็นการส่งเสริมให้พลเมืองไทยตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมร่วมกัน เน้นการพัฒนาพลเมืองให้มีจิตสาธารณะต่อสังคมและทักษะพิสัยเป็นสำคัญ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมส่วนรวมในสังคม ซึ่งการส่งเสริมให้พลเมืองไทยในสังคมมีจิตสาธารณะนั้นต้องมีรูปแบบในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนภายในสังคมเพื่อเป็นการสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์ โดยภายในสังคมควรมีปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจิตสาธารณะที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การมีระเบียบปฏิบัติ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะในหลายๆด้าน เช่น ด้านความเป็นพลเมืองตัวอย่างเพื่อการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะในสังคมรวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะต่อส่วนรวมในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมและเพื่อที่จะเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคมไทยเป็นพลเมืองที่เป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของประเทศในอนาคตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมในด้านต่างๆให้มากที่สุด

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมืองที่ดี, จิตอาสา, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

Having the public mind of Thai citizens in society encourages Thai citizens to realize their responsibility towards the society as a whole. Emphasis is placed on the development of citizens to have a public mind for society and range skills. Including responsibility for the public environmental resources in society. To

¹ สาขารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies ,Maejo University
E-mail: Aunyaratchengka@gmail.com

encourage Thai citizens in society to have a public mind, there must be a form of polishing children and youth in society in order to create a creative volunteer spirit. Within the society, there should be factors contributing to the promotion of important public consciousness, such as organizing activities that emphasize participation. regulation A learning resource that is conducive to character development in many areas, such as citizenship, a model for public service in society, as well as being a good model for children and youth to be people with a public mind for the benefit of the community. For the society as a whole and in order to be an effective citizen in Thai society, be a citizen who is an important human resource of the country in the future with desirable characteristics that will benefit the public as much as possible.

Keywords: good citizenship, volunteer, social responsibility

บทนำ

ในปัจจุบันมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อที่จะมุ่งพัฒนาความเจริญทางด้านวัตถุและมีสาเหตุที่สำคัญที่สังคมจะต้องให้ความสำคัญกับค่านิยมทางด้านวัตถุมากกว่าค่านิยมทางด้านจิตใจ ซึ่งในสังคมปัจจุบันกลับเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดจนซึ่งปรากฏในรูปแบบของปัญหาต่างๆอย่างเห็นจากสื่อหลายๆสื่อ เช่น สื่อบนสังคมออนไลน์ สื่อหนังสือพิมพ์ต่างๆ ปัญหาการเห็นผลประโยชน์ส่วนตนเริ่มมีมากขึ้นในสังคมไทย ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากการขาดการปลูกจิตสำนึกและการปลูกฝังความรับผิดชอบจากสังคม การแก้ปัญหาพวกนี้จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขและเริ่มปลูกจิตสำนึกของเยาวชนไทยรวมถึงคนในสังคม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ในสังคมไทยปัจจุบันจึงมีการกล่าวคำว่า “จิตสาธารณะ” เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะส่วนรวมมากกว่าตนเอง กล่าวคือ ทุกคนต้องเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ ซึ่งหากปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้คนภายในสังคม ย่อมจะเกิดแต่ความสงบสุขเพราะสังคมจะเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีแต่ความเมตตา ซึ่งการที่ทุกคนภายในสังคมมีจิตสาธารณะจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของคนภายในสังคมด้วย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553)

จากการพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลงแต่ยังขาดการพัฒนาจิตใจของคนภายในสังคม จะเห็นได้ว่าคนไทยในปัจจุบันรวมถึงเด็กและเยาวชนขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หนึ่งในปัญหาที่พบบ่อยครั้งคือเรื่องของ

พฤติกรรมของคนในสังคมที่มีจิตสาธารณะน้อยลงและไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่าสภาพในสังคม คนไทยมีคุณธรรมและจริยธรรมน้อยลง เกิดมาจากปัญหาหลายอย่าง อาทิเช่น เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก เกิดจากการขาดอารมณ์ในการยับยั้งชั่งใจ ดังนั้นความสำนึกต่อส่วนรวมจึงลดน้อยลงทุกวัน จึงทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหา ยาเสพติด ซึ่งจะเห็นได้ชัดในปัจจุบันไทย (ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์, 2555) ดังนั้นจิตสาธารณะจึงนับเป็นคุณธรรมจริยธรรมประจำใจข้อหนึ่งที่ทุกคนที่เป็นสมาชิกในสังคมไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเยาวชนพึงมี อีกทั้งจิตสาธารณะยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี เพราะเป็นตัวที่สะท้อนถึงการมีจิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมต่อสังคม การรับผิดชอบต่อสังคม และคำนึงถึงผู้อื่นอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันภายในสังคมอย่างสงบสุข และเกิดการรู้จักหน้าที่ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เคารพสิทธิผู้อื่น และดูแลทรัพย์สินของส่วนรวม ดังนั้นจิตสาธารณะของเยาวชนจึงเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติและถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสถาบันทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมไปถึงสื่อข่าวสาร ที่จะช่วยส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของเยาวชนให้มีมากขึ้น

จิตสาธารณะสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อป้องกันการเกิดความเสียหายจากส่วนรวมและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นจิตสาธารณะมีความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมของพลเมืองในสังคมและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ ลดความเห็นแก่ตัวและการเสียสละ ช่วยกันดูแลรักษาที่สาธารณะ เช่น ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร เป็นต้น รวมทั้งช่วยกันตักเตือนห้ามบุคคลไม่ให้มาทำลายสาธารณะสมบัติหรือสิ่งแวดล้อมและอีกทั้งยังสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงามและการอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มและในส่วนของ การเข้าร่วมเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รู้จักผิดชอบชั่วดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ประหยัดอดออมและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ พอสรุปในความหมายของจิตสาธารณะได้คือการรู้จักจิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือการตระหนักรู้ การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนเอง ดังนั้น การที่จะศึกษาในเรื่องของจิตสาธารณะที่ทำให้เกิดในจิตสำนึกเด็กและเยาวชน ถือเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนเปรียบเหมือนต้นกล้าที่จะเติบโตในอนาคตเป็นเหมือนรั้วของชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชาติควรอย่างยิ่งที่จะทำเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม เพื่อที่จะก่อให้เกิดพัฒนาในด้านต่างๆตามมาได้

ฉะนั้นแล้วผู้ศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องรูปแบบการสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย ผู้ศึกษาได้แยกประเด็นเนื้อหาและรายละเอียดไว้ 4 ประเด็น คือ (1)ความหมายและความสำคัญจิตอาสา/จิตสาธารณะ/จิตสำนึกสาธารณะ (2) ปัญหาและผลกระทบการขาดจิตสาธารณะต่อสังคมไทย (3)สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมในการปลูกฝังจิตอาสาให้กับเยาวชนในสังคมไทย (4)รูปแบบวิธีการขัดเกลาทางสังคมเพื่อความเป็นพลเมืองดีอย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทย (5)บทสรุปและองค์ความรู้ที่ได้รับ

1. ความหมายและความสำคัญจิตอาสา/จิตสาธารณะ/จิตสำนึกสาธารณะ

จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะ (public consciousness หรือ Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือ สิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและร่วมกัน

จิตอาสา หรือ มีจิตสาธารณะ” ยังหมายถึง จิตของคนที่มีรู้จักความเสียสละ ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และยังช่วยให้กันพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม เช่น การช่วยกันดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติเช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปา หรือไฟฟ้า ที่เป็นของส่วนรวม โดย ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ตลอดจนร่วมมือเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหา และต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

สรุป จิตอาสา หรือจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ คือ จิตสำนึก เป็นการรู้ตัว หรือเป็นจิตส่วนที่รู้ตัว รู้ว่าทำอะไร ที่ไหน เป็นอย่างไร

ส่วน คำว่า สาธารณะ เป็น การแสดงออกเพื่อสังคมส่วนรวม เป็นการบริการชุมชนทำประโยชน์เพื่อสังคม และถ้าเป็นสิ่งของต้องใช้ประโยชน์ร่วมกัน เมื่อนำสองคำมารวม หมายถึง การตระหนักรู้ตน ที่จะทำสิ่งใดเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

คำว่า จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness)เป็นคำใหม่ที่มีใช้เมื่อไม่นาน และเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย มีผู้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิต สาธารณะ ไว้หลากหลายและมีการเรียกจิตสำนึกสาธารณะไว้แตกต่างกัน ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ มีผู้ให้ความหมายไว้ ใกล้เคียงกันเมื่อแยกความหมายของจิตสำนึกและจิตสาธารณะมีผู้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตสถาน (2538: 231) ให้ความหมายของจิตสำนึกว่า หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้สึกตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสิ่งที่สัมผัสได้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541: 60) ได้ให้ความหมายว่า จิตสำนึกเป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ที่มีฐานอยู่ที่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็นและความสนใจของบุคคล

ราช Raj (1996: 605) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นคำที่ไม่สามารถให้ความจำกัดความได้ชัดเจนแต่สามารถอธิบายที่ใกล้เคียงได้ 2 แนวทาง ซึ่งในแนวทางแรกเป็นความคิดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และแนวทางที่สอง หมายถึงจิตสำนึกของบุคคลเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลา เช่น การนอนหลับ จึงสรุปได้ว่า จิตสำนึกเป็นพฤติกรรมภายใน อย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ จากประสาทสัมผัสทั้งห้า

ลัดดาวลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2 – 3) ให้ความหมายของจิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่ในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการชั่วร้ายที่เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม
2. การมีส่วนร่วมหน้าที่ที่จะดูแลการกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเองแบ่งปันซึ่งกันและกันให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมร่วมกัน

จิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ เมื่อนำมารวมกันแล้วเป็นสิ่งที่งามสิ่งทีประพบัติแล้วเกิดความดีงามในหมู่คณะและส่วนรวมไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแบ่งปันซึ่งกันและกันและมีส่วนรวมที่ดีในชุมชน เสียสละแรงกายเพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชนและการให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกันและมีความสำคัญอย่างมากเพื่อที่จะสร้างคนและประเทศชาติให้ดีและเจริญยิ่งขึ้นไป

1.1 ความสำคัญของจิตอาสา

1) ทำให้บุคคลมีความคิดขั้นสูงช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาเพราะจิตอาสา มุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับทำให้ได้พบความสุขที่เกิดจากการให้

2) บุคคลที่มีจิตอาสาย่อมเป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้างเพราะมองเห็นคุณค่าในความดีและนอกจากนี้ยังเป็นการผูกมิตรแท้ได้อย่างยั่งยืน

3) ทำให้สังคมมีการแบ่งปันการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันร่วมมือกันดูแลรักษาสิ่งของสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4) ทำให้สังคมเกิดความน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.2 ความสำคัญของจิตสาธารณะ

การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากันและการที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะ จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ที่อยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอกปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเห็นว่าเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ เช่น

- 1) ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชายไม่นึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อกันสังคม
- 2) ปัญหามลพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อ ขาดจิตสำนึกของตัวบุคคล จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งเหล่านี้

1.3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง จิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองนับว่าเป็นพื้นฐานต่อความรับผิดชอบต่อ ดังนี้

- 1) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้
- 2) รู้จักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์
- 3) มีความประหยัดรู้จักความพอดี
- 4) ประพฤติตัวให้เหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย
- 5) มีความรับผิดชอบต่อตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือสังคมไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหายเช่น

- 1) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ
- 2) มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครูอาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
- 3) มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นเช่นให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำไม่เอาเปรียบเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
- 4) มีความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม

ดังนั้น จิตอาลา จิตสาธารณะ และจิตสำนึกสาธารณะ มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตทำให้สังคมเกิดความน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ที่อยู่ในจิตใจของเราและปฏิบัติเคารพ กฎกติกา ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วมช่วยกันดูแลรักษาประเทศให้มีความเจริญงอกงามไม่ให้ใครมาทำลายเป็นหูเป็นตา และมีความสำคัญอย่างมากเพื่อที่จะสร้างคนและประเทศชาติให้ดีและเจริญยิ่งขึ้นไป

2. ปัญหาและผลกระทบการขาดจิตสาธารณะต่อสังคมไทย

ในปัจจุบันภาพรวมของสังคมเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น แล้วมนุษย์ก็เกิดจิตสำนึกด้านสาธารณะหรือความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมเหนือส่วนตนเป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งหากคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมหรือขาดจิตสาธารณะในสังคม ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆตามมา รวมไปถึงทำให้สังคมเสื่อมลงไป เนื่องจากแต่ละคนมีความเห็นแก่ตนเอง คิดและกระทำเพื่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงคนรอบข้าง หรือสังคมภาพรวม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจึงนำเสนอผลกระทบจากการขาดจิตสาธารณะต่อสังคมทั้งหมด ในหลากหลายมิติ(ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555), (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม)

2.1 ผลกระทบจากการขาดจิตสาธารณะต่อสังคมแตกต่างกันไป ดังนี้

1) ปัญหาต่อบุคคล

1.1) การสร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่นรวมไปถึงการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น เมื่อกล่าวถึงสิทธิและหน้าที่มนุษย์ก็คงจะไม่แตกต่างไปจากสัตว์ต่างก็จะต้องดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดเมื่อเกิดพัฒนาการ ความก้าวหน้าขึ้น จึงมีการรวมกลุ่มกัน เป็นครอบครัว ชุมชน เป็นสังคม จึงเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นมาระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองก่อให้เกิดความไม่สงบสุข สับสนวุ่นวาย เอาัดเอาเปรียบระหว่างกันขึ้นมา มนุษย์จึงต้องการการปกป้องคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิทธิต่าง ๆ มนุษย์จึงได้พิจารณาถึงสิทธิตามธรรมชาติ

1.2) การสร้างความเดือดร้อนให้กับตัวเอง การขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นจุดเริ่มต้นของความล้มเหลวทั้งหมด ถ้าหากทุกคนในประเทศต่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและหน้าที่ของตน ถ้าทุกคนละเลยหน้าที่ของตนเอง สังคมก็จะเกิดความวุ่นวาย ขาดระเบียบ ทุกอย่างไม่เป็นระบบ และไม่บรรลุจุดหมายที่วางไว้ รวมไปถึงไม่ได้รับความไว้วางใจ การดำเนินชีวิตจากเพื่อนร่วมงาน

ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนขาดความกระตือรือร้น ไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถและไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (เสนห์ จามริก, 2545)

2) ปัญหาระดับองค์กร

การที่บุคคลในองค์กรขาดจิตสำนึกภายในองค์กรก็จะเกิดความไม่เจริญก้าวหน้าในองค์กร ซึ่งการที่บุคคลภายในองค์กรขาดจิตสำนึก บุคคลภายในองค์กรก็จะเกิดการแบ่งหน้าที่กัน ซึ่งจะทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ บุคคลก็จะทำงานเพื่อให้เสร็จๆไป โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน ซึ่งปัจจุบันการที่องค์กรต่างๆ จะรับบุคคลเข้ามาทำงานภายในองค์กรจะต้องคำนึงถึงจิตอาสาและจิตสำนึกเป็นคุณสมบัติแรกๆ

3) ปัญหาในระดับชุมชน

3.1) ย่อมทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ เพราะต่างคนต่างอยู่ทำให้ชุมชนไม่เกิดการพัฒนาเนื่องจากขาดสำนึกร่วมกันคือขาดความสามัคคีที่เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งชุมชนจะพัฒนาและเกิดความเจริญก้าวหน้าก็ต้องเกิดจากการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คนในชุมชนสามัคคีกันจึงจะทำให้เกิดการดำรงอยู่ของประเทศ

3.2) การขาดศรัทธารวมจิตใจ ขาดผู้นำในการแก้ไขปัญหา ขาดจิตอาสาเพื่อนำพาการพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์สิน กลัวเสียเวลาหรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่นเพราะมักกลัวและห่วงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักจึงก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรค กล่าวคือคนภายในชุมชนไม่รู้ถึงการนำทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์และปล่อยให้สูญหายไป หรือเรียกว่าภูมิปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสภาพของแต่ละชุมชนด้วย

3.3) การเกิดอาชญากรรมในชุมชน เนื่องจากขาดสามัญสำนึกที่ดี ไม่ยึดถือหลักศีลธรรมทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางศีลธรรมตามมา เช่น ความต้องการอย่างรุนแรง ไม่มีความชอบธรรมจะได้มา ก็ต้อง ฉ้อโกง ลัก ปล้น ทำให้ภายในชุมชนไม่เกิดความน่าอยู่และเกิดความหวาดระแวงของคนภายในชุมชนด้วยตนเอง

4) ปัญหาในระดับชาติ

4.1) การเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม เช่น การเอารัศมีเอาเปรียบจากนายทุนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ซึ่งคนภายในชนบทต่างๆก็ทำอาชีพทางการเกษตรส่วนมากก็ได้รับการศึกษาถึงขั้นประถมหรือไม่ได้รับแต่ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มต่างๆของชั้นรายได้มากขึ้น เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ระหว่างบุคคลทำให้เกิดปัญหาตามมา ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาความยากจน เกษตรกรทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นผลสืบเนื่องจากสภาพดินฟ้า

อากาศทำให้ผลผลิตตกต่ำ ส่งผลต่อปัญหาด้านคุณภาพชีวิตตามมา แม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขแต่การที่เป็นสังคมเมืองทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาสุขภาพจิตมีมากขึ้นและปัญหาด้านสารเสพติดเพิ่มความรุนแรงขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

4.2) ประเทศชาติไม่พัฒนาเนื่องจากคนในสังคมไม่ร่วมมือกันเมื่อมีการออกนโยบายต่าง ๆ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน การพัฒนาก็ยอมเป็นไปได้ยาก สังคมไทยจึงมีลักษณะอ่อนแอ เนื่องจากมีคนเห็นด้วย แต่ “ไม่เอาด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กระบวนการพัฒนาประเทศเป็นไปได้ด้วยความล่าช้าและไม่เกิดการพัฒนา

5) ปัญหาในระดับโลก

เมื่อแต่ละประเทศไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นก็ย่อมส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ต่างฝ่ายต่างเห็นแก่ ประโยชน์ของตน ขัดกันเรื่องผลประโยชน์ ส่งผลให้เป็นที่มาของความขัดแย้งและก่อสงครามได้ และในที่สุดก็ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันทำให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า เนื่องจากประเทศที่มีอำนาจหรือกว่าก็ยอมได้เปรียบในด้านการทดลอง ส่งผลให้ประเทศเล็กๆ ขาดการพัฒนาหรือถูกเอาเปรียบในด้านการค้าระหว่างประเทศคนในชาติ ย่อมได้รับผลกระทบเพราะสินค้าต่างๆ ไม่ได้รับการส่งออกหรือโดนเก็บภาษีที่สูงขึ้นรวมถึงเกิดการดูหมิ่นเรื่องชาติพันธุ์ เนื่องจากประเทศที่เจริญกว่ายอม เกิดความรู้สึกดูหมิ่นประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า ลดศักดิ์ศรีหรือความเป็นมนุษย์ของอีกชาติ ดูถูก หรือเป็นปฎิกิริยาต่อชาติอื่น ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ หากสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกด้านสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้ อย่างสมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ไม่ทำลายสมบัติต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม เมื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่อำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นตัวแทนหรือเป็นตัวอย่างในการรักษาสมบัติอันเป็น ของส่วนรวมหรือสมบัติอันเป็นของโลกสามารถสรุปอุปสรรคเป็นปัญหาต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. **มิติทางด้านสังคม** เกิดการดูถูกดูแคลน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการดูถูก หรือการกดขี่ทางด้านเชื้อชาติที่มองว่าชนชาติหรือชาติพันธุ์ของกลุ่มตนเองอยู่เหนือกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ อื่น รวมถึงการมองว่าชาติพันธุ์ของตนเองมีความเจริญหรือความเป็นมนุษย์ที่มากกว่าชาติอื่น กลายเป็นการเหยียดกันทางด้านความเป็นมนุษย์หรือชาติพันธุ์นั่นเอง

2. **มิติทางด้านเศรษฐกิจ** เกิดการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยปราศจาก คุณธรรมใด อาจเกิดการแก่งแย่งชิงดีหรือการผูกขาดทางการค้าระหว่างประเทศ โดย

ประเทศที่มี ศักยภาพมากกว่าจะกระทำทุกวิถีทางเช่น การตั้งกำแพงภาษี การสกัดกั้นหรือการจำกัดทางด้าน การค้า เป็นต้น เพื่อให้ประเทศของตนเองได้รับประโยชน์หรือได้เปรียบทางด้านการค้าสูงที่สุด กระทั่ง ประเทศที่มีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจต่ำกว่าเกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ ขณะที่ประชาชน ภายในประเทศจะกลายเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน คุณภาพชีวิตในลำดับถัดไป

3. มิติทางการเมือง เมื่อประเทศแต่ละประเทศขาดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแนวคิดหรือ คุณธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันประการหนึ่ง ยังผลให้แต่ละประเทศคิดถึงแต่เพียงความยิ่งใหญ่หรือ แสสนยานุภาพของประเทศตนเองเป็นที่ตั้ง ทำให้เกิดการสะสมอาวุธหรือขีปนาวุธระหว่างกันเพิ่มมากขึ้นเช่น อีรัก ในสมัยสงครามอ่าวเปอร์เซียหรือเกาหลีเหนือในยุคปัจจุบัน เป็นต้น รวมถึงการขาดความ ไว้นื้อเชื่อใจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เกรงว่าประเทศอื่นหรือประเทศเพื่อนบ้านอาจโจมตีประเทศ ของตนเอง จึงจำเป็นต้องครอบครองอาวุธสงครามหรือขีปนาวุธที่มีการทำลายสูงไว้กับประเทศตนเอง เช่น ประเทศเกาหลีเหนือ มักมีการทดลองขีปนาวุธในคาบสมุทรของตนเอง ขณะเดียวกันเมื่อเกาหลีใต้

ในปัจจุบันสังคมไทยเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น แล้วมนุษย์ก็เกิดจิตสำนึกด้านสาธารณะหรือความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมเหนือส่วนตนเป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกันและส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆตามมา รวมไปถึงทำให้สังคมเสื่อมลงไป เนื่องจากแต่ละคนมีความเห็นแก่ตนเอง คิดและกระทำเพื่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงคนรอบข้าง เกิดปัญหาตามมา เช่นการสร้างความสะดวกร้อนให้ตัวเองและผู้อื่น ดังนั้นแล้วความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ควรปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกด้านสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ทำลายสมบัติต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม เมื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นตัวแทนหรือเป็นตัวอย่างในการรักษาสมบัติอันเป็นของส่วนรวมหรือสมบัติอันเป็นของโลก

3. สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมในการปลูกฝังจิตอาสาให้กับเยาวชนในสังคมไทย

สถาบันทางสังคมที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชน สถาบันทางสังคมเป็นสถาบันหลักที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชน รวมถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีส่วนช่วยทำให้เกิดจิตสาธารณะ รวมถึงสถาบันอื่นๆในสังคม เช่น สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน ซึ่งสถาบันต่างๆจะช่วยโน้มนำใจให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง ดังนี้ (บุญทัน ภูบาล, 2549)

3.1 สถาบันครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด ซึ่งสถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับเยาวชน มีอิทธิพลในการปลูกฝัง อบรมให้แก่เยาวชน รวมไปถึงการดูแล อบรม เลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของครอบครัว ซึ่งครอบครัวของเยาวชนแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งครอบครัวไม่ควรละเลยการอบรมในเรื่องของคุณธรรมพื้นฐานต่อสังคม คุณธรรม จริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ หน้าที่ของสถาบันครอบครัว (1) สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ให้แก่สังคม (2) เลี้ยงดูและอบรมสมาชิกของครอบครัว (3) อบรมสั่งสอนให้รู้ระเบียบแบบแผนและโครงสร้างของสังคม (4) ให้ความรักและความอบอุ่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ (5) กำหนดสถานภาพทางสังคมให้แก่สมาชิก

3.2 สถาบันการศึกษา เป็นรากฐานของการพัฒนา มีส่วนช่วยผลักดันการมีจิตสาธารณะของเยาวชนให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในรูปแบบใด เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร สื่อสารกัน ในทุกรูปแบบของของครู อาจารย์ มีความจำเป็นที่ต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาจนมีการศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตน ซึ่งครู อาจารย์ ควรมีการสอดแทรกให้ความรู้ ความสำคัญ ของจิตสาธารณะ มีการบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสาธารณะในรายวิชา กิจกรรมนอกห้องเรียน โดยเน้นให้เยาวชนในฐานะนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มทำให้เห็นถึง ลักษณะของคนในกลุ่มที่มีจิตสาธารณะได้ง่ายขึ้น การให้การศึกษาแก่เยาวชน ควรหยุดสร้างจิตสำนึกที่นิยมในวัตถุ แต่เน้นการสร้างจิตสำนึกในทางจริยธรรมให้หนักแน่นเข้มแข็งยิ่งขึ้นทุกระดับการศึกษาตั้งแต่อนุบาลศึกษาจนถึง อุดมศึกษา เพื่อให้ เป็นจิตที่สามารถช่วยสร้างระบบถูกต้อง เพื่อการดำรงอยู่ของสังคม โดยธรรมและในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยกันควรมีความสำนึกว่าทุกหน้าที่ มีคุณค่าและความสำคัญเท่าเทียมกันทุกหน้าที่ หน้าที่ของสถาบันการศึกษา (1) ให้ความรู้ ความสามารถ และทักษะแก่บุคคล (2) อบรมสมาชิกให้มีคุณธรรม จริยธรรม (3) สอนและฝึกอาชีพให้แก่สมาชิก (4) อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (5) เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญเพื่อการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้

3.3 สถาบันศาสนา มีส่วนสำคัญโดยตรงในการส่งเสริมจิตสาธารณะให้คนในสังคมเกิดความตระหนักรู้ หน้าที่ของตน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อจิตใจของประชาชน และประชาชนได้น้อมนำเอาคำสั่งสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ในคำสอนของพระพุทธองค์ที่ว่า เน้นให้เห็นแก่ประโยชน์สุขของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิยมความจำเป็นหรือเพราะความอยาก มีความสันโดษพอใจที่จะมีกินมีอยู่ มีใช้เท่าที่จำเป็นรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความเมตตา เห็นแก่ผู้อื่นเสมือนเห็นแก่ตนเองรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง สถาบันทางศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันที่ได้รับการเคารพบูชาตั้งแต่โบราณกาลจวบจนปัจจุบัน สำหรับศาสนาพุทธ “วัด” เป็นเสมือนที่พึ่งทางใจ “พระสงฆ์ในวัด” เป็นบุคคลตัวอย่างที่คนในสังคมจะเชื่อถือตาม ดังนั้นหลักธรรมคำ

สอน ของพระสงฆ์ตามหลักพระธรรม จึงมุ่งเน้นให้ทุกคนกระทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ ผ่องใสบริสุทธิ์ เพื่อให้เยาวชนทุกคนซึมซับความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของจิตสาธารณะ ตลอดจนหันมามีจิตสาธารณะต่อสังคมในลักษณะต่างๆ หน้าที่สำคัญของศาสนา (1) จัดประเพณีและ วัฒนธรรมทางศาสนา (2) อบรมศีลธรรมให้แก่สมาชิกของสังคม (3) เป็นพื้นฐานสำคัญของอำนาจรัฐ

3.4 สื่อมวลชน เป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายต่อการรับรู้และความรู้สึกรู้คิด หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ผู้รับสาร ซึ่งก็คือประชาชนทุกคนในสังคม ซึ่งความร่วมมือจากสื่อมวลชน จะช่วยสร้างความเข้าใจช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม กล่าวคือ สื่อมวลชนมีบทบาทในการให้ความรู้ นำเสนอข่าวสารข้อมูลสำคัญต่อประชาชน การมีความ รับผิดชอบต่อสังคมและการให้ความบันเทิงจรรโลงใจแก่คนในสังคม เนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีบทบาท และอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการรับรู้จนกลายเป็นจิตสำนึกของคนในสังคม ซึ่งสถาบัน สื่อมวลชนควรหันมากระตุ้นให้เยาวชนมีจิตสาธารณะต่อสังคม สามารถทำได้หลายทาง เช่น การ กระตุ้นผ่านการจัดกิจกรรมรณรงค์ การนำเสนอข่าว เป็นกระบอกเสียงการทำกิจกรรมดี ๆ

วิธีการที่ใช้สื่อสารเพื่อรณรงค์การมีจิตสาธารณะของเยาวชน

- 1) มีการสร้างกลุ่มแกนนำเยาวชนเพื่อช่วยรณรงค์การมีจิตสาธารณะอย่างเป็น รูปธรรม
- 2) มีขั้นตอนการดำเนินงานในการรณรงค์ที่เป็นลำดับขั้นตอนก่อนหลังและ เหมาะสม
- 3) ใช้สื่อใหม่หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ที่เหมาะสมในการปลูกฝังจิตสำนึก และจิตสาธารณะ
- 4) หากิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อการรณรงค์การมีจิตสาธารณะควรเป็นกลุ่มเยาวชน วัยเดียวกันเป็นทั้งผู้จัดและผู้เข้าร่วมในเวลาเดียวกัน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกสถาบันเป็นสิ่งสำคัญที่จะปลูกฝังและขับเคลื่อนในการ ส่งเสริมจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในเยาวชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจาก สถาบันทุกสถาบัน ซึ่งหากขาดสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ก็จะส่งผลต่อเยาวชนไทยในสังคม ซึ่งหาก สถาบันใดไม่สามารถส่งเสริมจิตสาธารณะให้เยาวชนได้ ควรพึงพาอาศัยซึ่งกันและกันและส่งเสริมใน รูปแบบอื่น หาทางแก้ไขร่วมกัน เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยยุคใหม่เป็นกำลังของชาติที่ดีและ สมบูรณ์

4. รูปแบบวิธีการขัดเกลาทางสังคมเพื่อความเป็นพลเมืองตัวอย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทย

การขัดเกลาทางสังคม คือ การเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพตามความต้องการของสังคม การขัดเกลาทางสังคม คือ การนำคนเข้าสู่ระบบของสังคม โดยผ่านกระบวนการต่างๆ ทำหน้าที่ขัดเกลาอัตตชีวะให้พ้นจากสภาพสัญชาตญาณเดิมจนกลายเป็นมนุษย์สังคมเพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก จึงต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตลอดชีวิตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

4.1 วิธีการขัดเกลาทางสังคมมี 2 ทางคือ

1) การขัดเกลาทางสังคมโดยทางตรง คือ การสั่งสอนและฝึกอบรมโดยพ่อแม่และครูอาจารย์ทำให้เด็กปฏิบัติตนตามที่สังคมคาดหวัง

2) การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม เช่น การฟังอภิปราย การอ่านหนังสือ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การดูภาพยนตร์ การเข้ากลุ่มเพื่อนทำให้เกิดการปรับตัวและพัฒนาบุคลิกภาพ

4.2 พื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์ต่อการขัดเกลาทางสังคมได้ 4 ประการคือ

1) การปราศจากสัญชาตญาณของมนุษย์ คือ สัญชาตญาณคือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อน และความต้องการต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมนุษย์ เช่น ความหิว ความกระหาย เป็นต้น มนุษย์ไม่มีความสามารถในการหาวิธีการตอบสนองเองได้จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2) มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งผู้อื่นในชีวิตวัยเยาว์ คือ การเจริญเติบโตของร่างกายในมนุษย์และสัตว์แต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน

3) ความสามารถในการเรียนรู้ คือ สภาพชีวภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดคือมนุษย์มีสมอสติปัญญาเฉลียวฉลาดทำให้มีความทรงจำ และสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าสัตว์ การขัดเกลาทางสังคมตลอดเวลาที่ยาวนาน ตั้งแต่เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ จนเติบโตยังมีระยะเวลายาวนานมากขึ้นก็จะยิ่งเห็นความสามารถและความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลมากขึ้นเท่านั้น

4) การมีภาษาใช้ คือ ภาษามีส่วนสำคัญยิ่งในการขัดเกลาทางสังคม ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการสั่งสอนและการเรียนรู้ การถ่ายทอดความคิด และวิชาการต่างๆ ต้องใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ที่ทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์สืบต่อเนื่องมายาวนานทำให้มนุษย์ใช้ภาษาต่างๆทั่วโลกทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และความหมายร่วมกันเป็นหลักสากล

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการขัดเกลาทางสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล และเป็นตัวแปรที่สำคัญและส่งผลต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพตามความต้องการของสังคม และ

ภาษายังมีส่วนสำคัญยิ่งในการขัดเกลาทางสังคมเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการสั่งสอนและการเรียนรู้ การถ่ายทอดความคิด และวิชาการต่างๆ และทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์สืบต่อเนื่องมา ยาวนานทำให้มนุษย์ใช้ภาษาต่างๆ ทั่วโลกทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และความหมายร่วมกันเป็นหลัก สากล

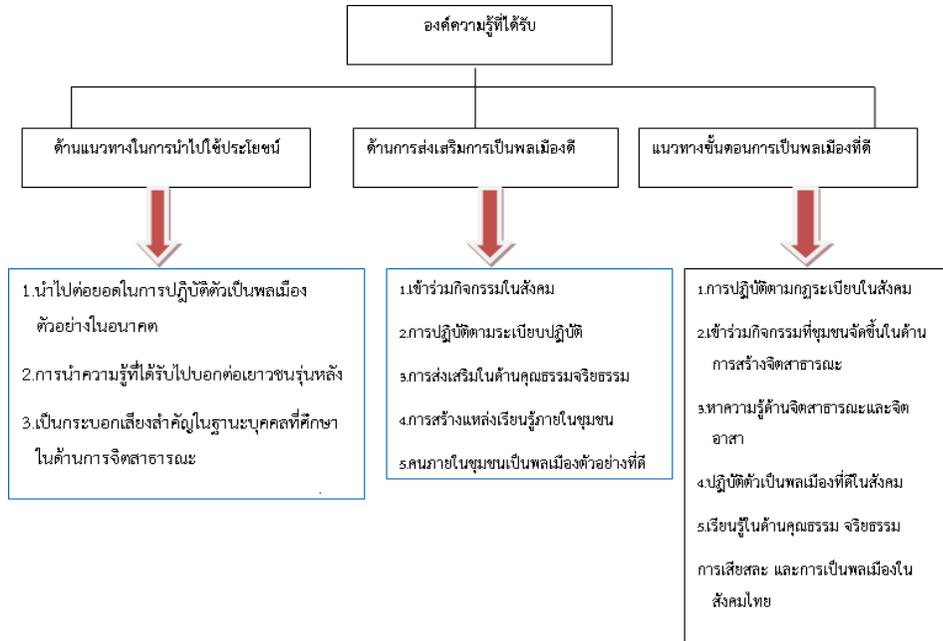
สรุป

การมีจิตสาธารณะของพลเมืองในสังคมไทย ส่งเสริมให้พลเมืองไทยได้ตระหนักรู้ถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว และการมีจิตสาธารณะยังช่วยให้อันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการ ดำเนินชีวิตให้สงบสุข และยังช่วยแก้ปัญหาและยังทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และรวมไปถึงการ ช่วยกันดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม โดยการที่ไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติ ต่างๆในชุมชน จิตสาธารณะยังเป็นสิ่งที่ตั้งามสิ่งประพฤติแล้วเกิดความดีงามในหมู่คณะและ ส่วนรวมไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแบ่งปันซึ่งกันและกัน และที่สำคัญยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตและ ความเป็นอยู่ ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และยังเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้คนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่ให้เกิดความวุ่นวาย การสร้างจิตสาธารณะ ยังถือเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับจิตสาธารณะก็จะไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นคำว่า "ตน เป็นที่พึ่งแห่งตน" จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสาธารณะ ดังนั้น การมีจิตสาธารณะ พลเมืองทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดทั้ง จริยธรรม คุณธรรม การมีศีลธรรม เชื่อมั่นในศาสนา และที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีจิตอาสาคอยช่วยเหลือผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวมให้มากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้รับ

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับแบ่งออกเป็น 2 ด้าน และ 1 แนวทาง ในด้านของการนำไปใช้ ประโยชน์ก็คือ นำไปต่อยอดในการปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองตัวอย่างในอนาคต การนำความรู้ที่ได้รับไป บอกต่อเยาวชนรุ่นหลังและเป็นบุคคลตัวอย่างในด้านการเป็นพลเมืองดี ในด้านการส่งเสริมการเป็น พลเมืองดีก็คือ การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม การปฏิบัติตามระเบียบ และการส่งเสริมในด้าน คุณธรรมจริยธรรมและสุดท้ายแนวทางขั้นตอนการเป็นพลเมืองที่ดีก็คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ในสังคม เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นในด้านการสร้างจิตสาธารณะ หากความรู้ด้านจิตสาธารณะ

และจิตอาสา ปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม และเรียนรู้ในด้านคุณธรรม จริยธรรม การเสียสละ และการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ วิวรินทร์.

คุณบุณิกา จันทร์เกตุ. (2556). การสร้างจิตสาธารณะในสังคมไทย. ต.เขา रुपช้าง อ.เมือง จ. สงขลา. สืบค้นจาก www.oknation.net.

ศิริพงษ์ ฐานมัน. (2560). จิตอาสาประตูสู่ CSR ที่ยั่งยืน. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 7 ฉบับที่ 1.

แสน กิรตินวนันท์. (2562). การพัฒนาสังคมและชุมชนภายใต้จิตสาธารณะ. วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2. สืบค้นจาก <http://copag.msu.ac.th>.

ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสา. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้นจาก <http://libdcms.nida.ac.th>.

สุพัตรา สุภาพ. (2541). การขัดเกลาทางสังคม. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. สืบค้นจาก <https://www.baanjomut.com>.

ดำรงค์ ชลสุข. (2561). พลเมืองที่ดีและความรับผิดชอบต่อ.สืบค้นจาก

<https://www.matichon.co.th>

อริสา สุขสม. (2553). การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชน.สืบค้นจาก

<http://www.rc.nida.ac.th>.

นवरินทร์ ตาก้อนทอง. (2550). จิตสาธารณะคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์.